

Összességében elmondható, hogy sokéves tankönyvírói munka, tanítási tapasztalat és nyelvészeti kutatás eredményei mutatkoznak meg ebben a tananyagban, ami előrelendíti a magyar mint idegen nyelv oktatásának ügyét. A szerzők, illetve a tananyag rengeteg pluszmunkát spórol meg azoknak a nyelvtanároknak, akik ezt a kiadványt használják, mivel nem kell folyton korrigálni, kiegészíteni. Köszönjük!

Dominka Ede

IRODALOM

- Jespersen, O. (1904): *How to teach a foreign language*. London: S. Sonnenschein & Co.
 Szili Katalin (2002): A kérés pragmatikája a magyar nyelvben. *Magyar Nyelvőr* 126/1, 12–30.

Folmeg Márta – Jóri Anita (szerk.)
Világ és nyelv szenvedéllyel
 Köszöntő kötet Gecső Tamás
 60. születésnapjára

Budapest: Tinta Könyvkiadó, 2015. 307 p.
 ISBN: 978-963-9902-13-8

A *Világ és nyelv szenvedéllyel* köszöntő kötet, Festschrift, amely műfajából következően két címzetthez szól. Egyfelől az ünnepelt köszönti: Gecső Tamás nyelvészt 60. születésnapja alkalmából. Másfelől mint tanulmánykötet egy szakmabeli olvasóközönséget céloz a nyelvről és a világról, azaz a nyelvről és annak valós és lehetséges alkalmazásairól szóló 36 írás által. Ez a kettősség a kötet tanulmányait elolvasva több szempontból is összefonódik. A tanulmányok témája ugyanígy éppen olyan sokszínű, mint az ünnepelt Gecső Tamás kutatási területei. Az írások túlnyomó többsége azt a nyitottságot is tükrözi, amelyet Huszár Ágnes előszavában az

ünnepeltnek tulajdonít, akit „a világ minden új jelensége és a tudomány friss eredményei iránti kíváncsiság és elkötelezettség” (9) jellemez. Ennek a szakmai életútnak az egyik középpontja a különböző nyelvek és kultúrák ismerete, tudása és találkozása, maga az interkulturalitás. Globalizálódó világunk nyelvi és kulturális kihívásaihoz való alkalmazkodni tudással vérteti fel hallgatóit Gecső Tamás az ELTE-n általa alapított *Interkulturális nyelvészet* elnevezésű doktori programmal, amely többek között magába foglalja az interkulturális kommunikációt, a jelnyelvi kutatásokat, az etnolingvisztikát, a gendernyelvészetet, az eltérő kommunikációs kultúrák kommunikációs zavarainak tárgyalását, vagy éppen az idegen nyelvi (első-sorban az angol nyelvi) képzés interkulturális nevelésben való szerepét. A felsorolt kutatási területek a kötetbeli tanulmányok témáját is képezik.

Mégsem az egyes tudományterületek jelentik a könyv szerkesztésmódjának alapját. A szerkesztők, Folmeg Márta és Jóri Anita kreatívan, egy-egy metafora köré gyűjtik a kötet írásait, amelyek a fent megnevezett témakörökön kívül tartalmaznak még kétnyelvűségről, az eszperantóról, a beás nyelvről szóló, a nyelvek grammatikai-szintaktikai jelenségeinek használati alapú leírását megjelenítő, valamint a humor interkulturális aspektusával foglalkozó tanulmányokat.

Néhány beszédes cím a hét fejezet közül: *Kultúrák áramlása*, amelyben a tanulmányok középpontját a különböző kultúrák tényleges összeütközése jelenti, ennek a lehetséges megoldásai kerülnek előtérbe a fordításelemzés, az angolnyelv-oktatás vagy a siket kultúra és jelnyelvi irodalom kapcsán. A *Kultúrák ajándéka* című rész az egyes kultúrák hozadékait mint megismerésre érdemes tudást, mint a saját kultúrától eltérő, értékes „alkotásokat” helyezi előtérbe, míg az *Élet ritmusa* a mindennapok élethelyzeteinek gender szempontú vizsgálatára utal a politikai életben, vagy egyes munkahelyeken a nők és a férfiak kommunikációjának összevetésekor.

Az *Eszmék viadala* a legkülönbözőbb témákat foglalja egybe, amelyek a nyelven belüli fordítástól egy kétnyelvű település nyilvános feliratainak vizsgálatán át egy-egy filológus-fordító, illetve filozófus munkásságának jelentőségét bemutató írásig terjednek. A *Képek szárnyalásában* kognitív megközelítéssel fordulnak a szerzők a Biblia szövegéhez, a zenéhez és az érzelmekhez, majd a második nyelv tanításának hétköznapi szituációját emelik filológiai kutatás tárgyává.

A tanulmánykötet élén Huszár Ágnes köszöntő szavait Geckső Tamás szakmai életrajza és publikációs jegyzéke követi. A nyelvészszel készített mélyinterjúból személyiségi és ezzel összefüggően szakmai tényezők tárulnak fel az olvasó előtt. Az egyik az édesanya mint sok nyelvet ismerő és beszélő „nyelvtudós” és példakép. A másik meghatározó személy Zsilka János professzor volt, aki nagy tudása és műveltsége mellett az originalitásnak a későbbi nyelvész által mindennél többre becsült értékét hagyta a tanítványra.

Az írások többségében a szerzők vagy önálló kutatás eredményének felvázolása által tesznek javaslatot változtatásra, vagy meglévő kutatások eredményeinek új dimenzióit, újfajta megközelítésmódját nyújtják. Közülük választottam ki néhányat szem előtt tartva a kötetbeli témák széles skálájának minél teljesebb megjelenítését.

Balázs Géza a nyelvi antropomorfizmust kognitív megközelítéssel és antropológiai nyelvészeti szemszögből nézve gondolkodási műveletként tárgyalja, mint az antropocentrizmus egyik válfaját. Érvelését frappáns nyelvi példákkal támasztja alá.

Juhász Dávid és Magnuczné Godó Ágnes a modern angolnyelv-oktatás (és tanárképzés) jövőbeli lehetőségeit jelenítik meg, amelyre az angol nyelv nemzetközileg megváltozott helyzete miatt lehet szükség. Az angol mint lingua franca szerepű nyelv (angol rövidítéssel: ELF) esetében többségében már kevésbé anyanyelvű, mint idegen nyelvű használókkal számolhatunk, amit figyelembe veendő tényként kellene kezelni az angol

nyelv oktatásában olyanformán, ahogy ezt Magnuczné kifejti: „Az ELF-pedagógia tehát egy új szemléletet és nem egy »új angolt« ajánl” (168). Míg ez az írás az ELF-pedagógiával kapcsolatos legfontosabb problémákat tekinti át a rendelkezésünkre álló szakirodalom felsorakoztatásával, Juhász Dávid az ELTE Angol Nyelvpedagógia Tanszékén oktató tanártrénereket kérdezte az angoltanítás jelenéről, saját oktatási szokásairól és az angolnyelv-oktatás jövőjéről. A megkérdezettek a transzferképes készségek és képességek elsajátítása mellett a kulturális érzékenység fejlesztését helyezik előtérbe, amely – teszem hozzá – előremutató lehet a magyarországi angoltanításban.

Rostás Édua írása egy már megvalósult interkulturális és többnyelvű „közegről”, egy magyarországi közoktatási intézményről, a budapesti Magyar–Kínai Két Tanítási Nyelvű Általános Iskoláról készített, interjúkon és személyes megfigyeléseken alapuló esettanulmány, mely a magyar és a kínai kultúra összevetésének, illetve az interkulturalitásnak a tükrében íródott.

A siket gyerekek iskoláiban a gyerekek beszélni tanítását segíti az az innováció, amelyről Bodnár Ildikó számol be. A szerző a fonetika alkalmazási lehetőségeiből kiindulónan mutatja be azt a kísérletet, amely az ország két iskolájában folyik a siket gyerekek beszédfejlesztését célozva. Az informatikus szakember által kezdeményezett elgondolás és ennek gyakorlati megvalósulásaként elkészített ún. beszélő fej számos előnyéről, működésének értékeléséről olvashatunk, amelynek alkalmazása segítségével a hangzó nyelv a jelnyelv kiegészítője lehet a jövőben a siketek kommunikációjában.

A siket társadalom kommunikációs lehetőségeinek gazdagítása, illetve a siket kultúra és identitás erősítése a célja két további tanulmánynak is. Mózes Dorottya *Jelölt interkulturalitás, interkulturális jelölés* című írásában ezeknek a siketek és hallók tantervébe való integrálását javasolja az interkulturális párbeszéd erősítése érdekében. Tempfli Kátya

tolmacsként pedig egy nemzetközi jelnyelv szükségessége mellett érvel tanulmányában, miközben tisztában van azzal, hogy ez mesterségesen létrehozott nyelvi alakulat. Ennek a megtanulását ajánlja jelnyelvi tolmácsoknak, de a háromnyelvű tolmácsolás kérdéskörét is érinti.

A tolmácsoláshoz hasonlóan a fordítás-tudományban mint alkalmazási területnek is szükségszerűen számolnia kell az eltérő nyelvek és kultúrák találkozásával. Lőrincz Julianna a fordításelemzés funkcionális módszereit tárgyalja elméletben és gyakorlatban József Attila *Tiszta szívvel* című versének két angol nyelvű szövegvariánsát összevetve. Dobos Csilla írása az intralingvális fordítás, ezen belül a szaknyelv–köznyelv közti fordítás fontosságára hívja fel a figyelmet a kommunikációs zavarok elhárítása érdekében. Mindkét szerző igazolja, hogy a sikeres fordítás feltétele a szemantikai tartalom sértetlen átültetése. Cs. Jónás Erzsébet egy Ulickaja-regény rokonságnevei magyar fordításának vizsgálata kapcsán meggyőzően bizonyítja a pragmatikai szemléletmód kiemelt jelentőségét a funkcionális fordításstilisztikai elemzésekben.

Gendernyelvészet a témája az *Élet ritmusa* című fejezetnek. Kegyes Erika az interkulturális és a gendernyelvészet kapcsolódási lehetőségeit tárgyalja hazai és nemzetközi szakirodalomra támaszkodva. Érveket és ellenérveket sorakoztat fel a „két kultúra”-elmélet mellett és ellen, amellyel az olvasót a gendernyelvészet kutatási irányainak átgondolására készíti. A politikai színtér gendernyelvészet jelenségeit mutatja be írásában Folmeg Márta, aki tervezett kutatását vázolja fel, a férfi és női politikusok parlamenti felszólalásainak gender-marker-központú nyelvi elemzését. A tanulmány sorra veszi a politikai témájú diskurzusok elemzésének lehetőségeit és korlátait, felvázolja a hipotéziseket, célja pedig, hogy rámutasson: a politikai színtéren csak kismértékben számolhatunk a genderlektusok érvényesülésével. Egy banki telefonközpont gendernyelvészeti

vonatkozásait ismerjük meg Koncz-Kovács Anna írásából. Figyelemre méltónak tartom a kutatás eredményét: noha a(z) írásban is megjelentett) szakirodalom a telefonhívások fogadását a kommunikáció nőkre jellemző jegyei miatt inkább női munkának tartja, ebben a panaszok fogadására specializálódott call centerben ez nem bizonyosodott be egyértelműen. A banki telefonközpont nem nélkülözheti azt a célratörő kommunikációt, amelyet ma inkább a férfiakra tartanak jellemzőnek.

Érdekfeszítő nyelvészeti és egyben történelmi-kulturális jellegű olvasmányként tartom számon Huszár Ágnes *A könyv népe* címet viselő tanulmányát. A cím legalább olyan beszédes, mint maga az írás. A könyv népe mint a Tóra népe, azaz a (magyarországi) zsidóság nyelvi és kulturális sokszínűségére utal egy másik könyv, Munk Meir Ávrám (Munkácsi Bernát édesapja) önéletírása kapcsán. A lappangó héber kézirat előkerülése fontos bizonyíték lenne arra, hogy „a héber nyelv még a 19. század végén is alkalmas volt a mindennapi élet apróságainak és a lélek rezdüléseinek érzékeny tükrözésére” (85).

Borbás Gabriella Dóra kutatása is a szent könyvhöz kapcsolódik: az Újszövetségnek a példázatait, azok képeit vizsgálja hermeneutikai szempontból. Arra a két fő kérdésre keresi a választ, hogy lehet-e, és ha igen, mi alapján lehetséges Jézus példabeszédeit többféleképpen értelmezni. Két hitpélda felvázolásával és hat példázat elemzésével, illetve felvillantásával támasztja alá a szerző, hogy „A bibliai példázatok értelmezése azon múlik, mi az olvasó hite” (279).

Szintén képeket, metaforákat vizsgál Jóri Anita, de egészen új alkalmazási területre kalauzolja az olvasót: az elektronikus zene, illetve az arról való szakmai kommunikációnak a szakmán kívüliek számára éppen a megértés nehézsége miatt rejtettnek, kissé érthetetlennek tűnő világába. A publicisztikai szövegtípusok elemzése során fény derül arra, hogy a metaforák magát a zene stílusát, típusát hivatottak kifejezni az egyszerűsítés, a rendszerezés és a sajátosság megjelenítése céljából.

Virágh Árpád tanulmánya azt a félreértést tisztázza, miszerint az Austin-féle beszédaktus-elmélet minden előzmény nélkül pattant ki a szerző elméjéből. Virágh a nyelvészek által alig ismert alkotó, a jogfilozófus Adolf Reinach szociálisaktus-elméletének ismertetésével mutat be egy roppant ígéretes előzményt. Austin és Reinach pragmatikai modelljének ismertetésekor pontosan megmutatja a hasonlóságokat és eltéréseket, valamint rámutat azokra a pontokra, ahol a két elmélet továbbfejlesztése és összekapcsolása új felismerésekhez vezethet.

Még számos új tudományos alkalmazás és felvetés, a képzett és laikus olvasót egyaránt töprengésre készítő gondolat jelenik meg a kötet szerzőinek tollából. Érdemes tájékozódni ebből a színvonalas, a friss tudományos kutatások széles skáláját nyújtó, így az ünnepelt méltón köszöntő tanulmánykötetből.

Molnár Mária

Tamás Dóra Mária
Gazdasági szakszövegek fordításának terminológiai kérdéseiről

Budapest: ELTE FTT, 2014. 197 p.
 ISBN: 978-963-284-568-5

Az ELTE Bölcsészettudományi Kar Fordító- és Tolmácsképző Tanszékének gondozásában jelent meg a Fordítástudományi értekezések I. kötete. Horváth Ildikó tanszékvezető kezdeményezése nyomán indult el e sorozat, melynek célja, hogy a nyelvtudományi doktori programban részt vevő szerzők fordítással kapcsolatos monográfiái megjelenhessenek. Tamás Dóra Mária 2011-ben védte meg *A gazdasági szakszövegek fordításának terminológiai kérdései az olasz–magyar nyelvpár esetében* című disszertációját, ami kiindulási alapként szolgált a jelen kiadvány

megírásához. Másik fontos előzménye a jelen munkának, hogy a szerző olyan kiemelkedő szakmai színvonalú terminológiai csoportokban végzett kutatómunkát, mint a Klaudy Kinga vezetése alatt álló ELTE Fordítástudományi Doktori Iskola, illetve a Fóris Ágota irányításával működő KRE Terminológiai kutatócsoport, a TERMIK. Nemcsak hazai, hanem külföldi intézmények is segítettek a szerzőt a tapasztalatszerzésben úgy, mint a Trieszti Tudományegyetem és a Bolognai Tudományegyetem. A könyv írójának lehetősége nyílt a bécsi Infoterm nyári kurzusán való részvételre, ahol a szakmában jártas dán és német kutatókkal folytatott konzultációk során számos új információhoz jutott.

Az *Előszó*ban Fóris Ágota, a téma elismert szakértője méltatja a könyv jelentőségét, miszerint a fordítás és terminológia együttes vizsgálata új perspektívát nyújthat a kutatók számára. Fóris a könyvben taglalt témakörök közül kettőt emel ki: a fordítói terminológiai adatbázisok vizsgálatát, illetve a terminológiai szabványosítást és terminológiai harmonizációt. Az adatbázisok megfelelő alkalmazása jelentős mértékben segíti a fordító munkáját, a szabványosítás és harmonizáció pedig a globalizált világban az eltérő kulturális környezettel rendelkező népek nemzetközi (gazdasági, termelési, kereskedelmi, szolgáltatási) hálózatba történő bekapcsolódását könnyíti meg. A számos terminológiai kutatást bemutató könyv illeszkedik a terminológia ma elfogadott paradigmájához. Fóris rámutat annak jelentőségére is, hogy a szerző fogalmakból indul ki, mely módszer átszövi az egész könyv logikáját.

Tamás a *Bevezetés*ben leírja könyvének elsődleges célját, miszerint segítséget szeretne nyújtani mind a szakfordítók, mind a terminológiai munkát végzők számára. Fontosnak tartja, hogy a szakszókincs rendezése elméleti alapú legyen, viszont a gyakorlati szempontokkal támogatott szemlélet követése is elvárt kritérium. Kitér arra, hogy a terminusok és fogalmak pusztá ismerete már nem elegendő a kitágult nemzetközi világban,